ROMANUL *DRACULA* ÎN LIMBA ROMÂNĂ: IPOTEZA INTERMEDIERII PRIN TRADUCEREA FRANCEZĂ

Anca-Simina MARTIN

Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte
Lucian Blaga University of Sibiu, Faculty of Letters and Arts
Personal e-mail: anca.martin@ulbsibiu.ro

THE ROMANIAN TRANSLATION OF DRACULA AS A BYPRODUCT OF A FRENCH INTERMEDIARY: A THEORY

The history of Dracula in its topological Romania is as riddled with mysteries as Bram Stoker's novel itself. Scholars are still debating when its first Romanian translation was produced, with Barbu Cioculescu and Ileana Verzea's 1990 version being, to the best of current knowledge, the first Romanian translation of Dracula to be published until Dan Costinaș's 2020 re-rendition. By analyzing Cioculescu and Verzea's renditions of all the occurrences of the novel's keyword, the verb "(to) kiss" and its noun form, the present article advances the possibility that the 1990 Romanian translation of Dracula, the only one to be available for thirty years, originates, in fact, from a French intermediary.

Keywords. Bram Stoker, Dracula, French intermediary, Romanian, secondhand translation, translation .

Istoria romanului *Dracula* scris de Bram Stoker în spațiul geografic din care provine celebrul său antierou este una care face și astăzi subiectul multor studii publicate în România și pe plan internațional. Se dezbate încă asiduu de către cercetători când anume s-a produs prima sa traducere în limba română. Deși publicată la un an după căderea regimului comunist, Duncan Light susține în studiul "When was *Dracula* first translated into Romanian?" că există dovezi puternice, deși circumstanțiale, că o tălmăcire cel puțin parțială a romanului a fost realizată în perioada interbelică și că o traducere completă a fost făcută cândva în perioada comunistă. În articolul mai sus menționat, Light relevă faptul că istoricul Ștefan Andreescu, autorul unei importante biografii dedicate domnitorului Vlad Țepeș și Alexandru Misiuga, unul dintre promotorii turismului bazat pe mitul lui Dracula în zona Bistriței, susțin că prima traducere a romanului fost produsă în perioada interbelică, ultimul dintre aceștia amintindu-și că a citit la un moment dat o tălmăcire a romanului *Dracula* publicată în 1923 de Ion Gorun[1]. Pe de altă parte, Dan Costinaș, traducătorul celei mai recente versiuni românești, îl citează pe istoricul Lucian Boia cu un studiu din 2005 în care menționează că „prima traducere a cărții lui Bram Stoker a apărut în foileton, într-o revistă fără prea mare difuzare (*Gazeta noastră*), în 1928-1929."[2]

Ioan Mânzat, unul dintre colaboratorii lui Alexandru Misiuga, înaintează o poveste diferită, relatându-i lui Light cum, în anii '50, ar fi dat peste un număr din revista *Realitatea Ilustrată* în care apăruse o traducere a acestui

roman.[3] Pe de altă parte, o recenzie din 1971 a jurnalului de călătorie în Statele Unite scris de istoricul Constantin Giurescu vine să aducă dovezi la fel de puternice în favoarea acestei cea de-a doua teorii, conform căreia prima traducere a lui Dracula ar fi fost publicată în timpul regimului comunist. Mai exact, recenzia amintită menționează cum, în cadrul unei prelegeri despre Vlad Țepeș susținute în fața studenților americani, Giurescu a remarcat în trecere că „romanul va apărea într-o versiune în limba română"[4]. Un argument similar apare și în prefața ediției românești din 1990 a romanului, unde co-traducătorul Barbu Cioculescu notează că „însăși publicarea tălmăcirii cărții a fost oprită – pentru două decenii"[5]. În cazul ambelor ipoteze însă, realitatea arată contrariul. Nicio bibliotecă din România sau din afara granițelor țării nu înregistrează vreo variantă tradusă a romanului înainte de cea din 1990, realizată de Barbu Cioculescu și Ileana Verzea.

Light consideră că doi factori importanți stau la baza traducerii târzii a romanului în limba română. Dacă s-ar fi aflat în producție o ediție autohtonă a lui *Dracula* la începutul anilor '70, sosirea lui Nicolae Ceaușescu din Coreea totalitară a lui Mao și reiterarea controlului ferm al autorităților asupra culturii trebuie să fi avut o influență nefastă asupra publicării sale[6]. Întoarcerea lui Ceaușescu din această călătorie a marcat sfârșitul relativei deschideri către Occident de care s-a bucurat România în perioada cuprinsă între 1965 și 1971 și o revenire la cenzura autorilor vestici care a afectat de altfel industria traducerii din 1947 până în 1965. Dar printre romanele tălmăcite în perioada în care se presupune a se fi pregătit o traducere a lui *Dracula* se numără *Frankenstein* al lui Mary Shelly, apărut în 1973, ceea ce ar putea indica faptul că cenzorii români erau destul de indulgenți în privința romanelor horror gotice din Vest[7]. Pe de altă parte, *Frankenstein*, spre deosebire de *Dracula*, nu poate fi suspectat a portretiza o figură istorică importantă din istoria României într-o manieră controversată.

Publicarea volumului *In Search of Dracula* [*În căutarea lui Dracula*, 1992] în 1973, în care Raymond McNally și Radu Florescu aduc argumente puternice în favoarea teoriei potrivit căreia Bram Stoker s-a folosit de voievodul Vlad Țepeș ca sursă de inspirație pentru al său Conte Dracula, ar fi putut constitui cel de-al doilea motiv de la baza reticenței de a publica o traducere a romanului în limba română. Deși apărut în România la un an după ediția Dracula produsă de Cioculescu și Verzea, volumul lui McNally și Florescu făcuse suficient de multă vâlvă pentru ca medieviștii din România comunistă să vehiculeze păreri cu privire la ipoteza celor doi autori. Deși au existat aprecieri autohtone legate de cercetarea întreprinsă de McNally și Florescu, echivalarea pe care o fac între Dracula al lui Bram Stoker și Vlad Țepeș a cauzat rumoare în lumea academică a vremii. Aceasta se datorează imaginii favorabile de care se bucura domnitorul în România comunistă, unde era portretizat ca erou național care luptase pentru independența și suzeranitatea Valahiei.[8] O ipoteză la fel de solidă ar fi aceea că Dracula ar fi amintit prea mult de conducătorul de la acea vreme, Nicolae Ceaușescu, care în cercuri restrânse era asemuit cu Vlad Țepeș, nu pentru realizările sale, ci mai degrabă pentru politicile controversate[9].

Atitudinea față de roman s-a schimbat însă la începutul anilor '90, când o mulțime de volume considerate neconfortabile de fostul regim au văzut lumina tiparului în traducere românească. Printre cele 182 de titluri apărute în 1990 s-a numărat și *Dracula*, în tălmăcirea lui Barbu Cioculescu și a Ilenei Verzea. O privire sumară aruncată asupra intrărilor aferente acestui an în *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România. 1990–2000*[10] relevă că *Dracula* a fost tradus într-o perioadă în care editurile încercau să tragă lozul câștigător prin publicarea de volume polițiste precum *Cursa de șoareci* [*The Mouse Trap*, 1954] a Agathei Christie, romane scandaloase ca *Primăvara Neagră* [*Black Spring*, 1936] a lui Henry Miller și *Justine* [1791] a Marchizului de Sade ori cărți romantico-erotice de tipul *Proprietatea unei doamne* [*The Property of a Lady*, 1990], scrisă de Elizabeth Adler. *Dracula* era, astfel, doar unul dintre titlurile noi și/sau interzise de fostul regim care au apărut imediat după căderea comunismului, nereușind să intre însă în atenția recenzorilor români pe fondul tirajului scăzut în care a apărut[11].

Spre deosebire însă de multe romane apărute în 1990, care au fost tălmăcite de persoane a căror calificare este dificil de verificat din pricina cerinței mari de carte nouă pe piața vremii, *Dracula* s-a impus ca un proiect de traducere care a adus laolaltă pe poetul și eseistul Barbu Cioculescu, fiul reputatului critic literar Șerban Cioculescu și pe cercetătoarea Ileana Verzea, autoarea celebrului studiu *Byron și byronismul în literatura română*, important pentru studierea influenței poetului britanic asupra operelor literare care au fost produse în acest spațiu geografic și garant al nivelului extrem de ridicat pe care l-au avut traducătorii lui *Dracula*. Date fiind calificările acestora și mediul permisiv, neafectat de cenzură al României acelor ani, nu ar fi deplasat dacă am considera că romanul lui Stoker se bucura de toate premisele unui prime tălmăciri fidele în limba română, iar prin „fidel" înțeleg „neexpurgat" în ceea ce privește datele istorice potențial controversate și limbajul sexual sau mai bine spus, senzual. Dar de fapt, în ciuda multitudinii de articole și volume dedicate erotismului prezent în roman, *Dracula* este suprinzător de „potolit" când vine vorba de opțiuni lexicale și semantice. Căci așa cum bine observă Elizabeth Miller,

> „toate practicile, fanteziile și angoasele sexuale pe care ni le putem imagina au fost speculate ca fiind prezente în roman: violul (incluzând violul în grup), agresivitatea sexuală a femeii, felația, homoerotismul, incestul, zoofilia,

necrofilia, pedofilia și bolile cu transmitere sexuală. În anumite cazuri, cuvintele au fost răstălmăcite cu scopul de a se crea înțelesuri noi, întregi pasaje au fost analizate în afara contextului, iar lacunele din text s-au considerat a fi omisiuni intenționate".[12]

Cu toate că este imposibil de afirmat că unui roman care are ca epicentre mușcatul și suptul îi lipsește substratul erotic, măsura în care cuvintele lui Stoker trimit direct la această dimensiune semantică este cel puțin redusă. Lexemele asociate cu dragostea și actul sexual apar în text în număr extrem de limitat și de cele mai multe ori, cu un semnificat non-erotic: „sex" și „love-making" sunt folosite doar o singură dată, fiecare în relație cu sexul masculin al lui Van Helsing,[13] respectiv cu pețitul lui Lucy Westenra de către Quince Morris[14]; „to arouse" este utilizat de șapte ori ca sinonim pentru sau în construcții idiomatice care înseamnă „a (se) trezi",[15] „a înfuria",[16] „a suspecta (pe cineva)",[17] „a stârni interesul"[18]; „to embrace", la fel ca cele două substantive menționate anterior, figurează doar o dată în text și nu cu sensul de îmbrățișare cu tentă amoroasă.[19] „(To) Kiss", pe de altă parte, apare ca verb sau substantiv în nu mai puțin de 42 de locuri în text pentru a indica în sensul literal, figurat sau eufemistic: (a) o dovadă de prietenie și respect - 8 ocurențe; (b) un semn de iubire romantică fără conotații sexuale - 5; (c) gestul de a atinge un corp neînsuflețit cu buzele - 1; (d) gestul de a atinge buzele persoanei iubite cu propriile buze - 18 ocurențe, dintre care (d.1) 10 în situații în care ambii parteneri sunt în viață, iar 8 (d.2) în care unul dintre parteneri este clinic mort sau pe cale de a muri; (e) actul hrănirii cu sânge - 10. În traducerea lui Cioculescu și Verzea însă, omologii în limba română „sărut/sărutare" și verbul „a săruta" cu formele sale inflecționale apar doar de 33 de ori. Cu alte cuvinte, există 9 ocurențe ale lexemului care au fost înlocuite fie cu sinonime, fie cu alte cuvinte cu care acesta nu se înrudește semantic.

La o privire mai atentă, am descoperit că există o situație în care „(to) kiss" apare în textul-țintă și nu figurează în cel sursă; este vorba despre faptul că traducătorii îl folosesc pentru a tălmăci un idiom care nu conține acest lexem în original. Grupând aceste ocurențe-lipsă în funcție de manifestările semantice (a) - (e) descrise mai sus, am realizat că ocaziile în care „(to) kiss" este tradus printr-un alt cuvânt sunt acelea în care denotă interes romantic sau de natură sexuală, așa cum se poate observa din tabelul următor. Conform tabelului, există două ocurențe în care „to kiss" corespunde sensului (d.2), una care este asociată lui (d.1) și o alta care este echivalentă cu înțelesul (e) în care verbul este înlocuit cu „a îmbrățișa". De menționat ar mai fi că acest procedeu de substituție a dus, pe de-o parte, la crearea unei construcții cvasipleonastice în care Wilhelmina textului-țintă rememorează cum „Jonathan a cuprins[-o] în brațe și a îmbrățișat[-o]" în loc să o sărute, așa cum își amintește Mina din textul-sursă.

BRAM STOKER	CIOCULESCU-VERZEA
"Arthur bent eagerly to kiss her [undead Lucy]..."	"Arthur se aplecă numaidecât s-o îmbrățișeze [Lucy neînsuflețită]..."
"Were you not amazed, nay horrified, when I would not let Arthur kiss his love [undead Lucy]..."	"Nu te-a uluit, nu te-a îngrozit faptul că nu i-am îngăduit lui Arthur să-și îmbrățișeze logodnica [Lucy neînsuflețită]..."
"When I had done reading, Jonathan took me in his arms and kissed me [Mina]..."	"După ce am terminat de citit, Jonathan m-a cuprins în brațe și m-a îmbrățișat [Mina]..."
"For the snowflakes and the mist began to wheel and circle round, till I could get as though a shadowy glimpse of those women that would have kissed him [Jonathan]..."	"[F]ulgii de zăpadă și ceața au început să se învârtească, până când le-am zărit ca prin ceață pe acele femei care au vrut să-l îmbrățișeze pe Jonathan..."

Pe de altă parte, duce la inadvertențe serioase în raport cu originalul, neconcordanțe care pot avea un efect negativ asupra continuității operei și înțelegerii textului de către publicul-țintă. Un exemplu elocvent în acest sens este ultimul citat din tabel, în care profesorul Van Helsing povestește despre tentativa mireselor lui Dracula de „a-l săruta" pe Jonathan (a se citi „a se hrăni cu sângele lui"). Relatarea sa, oferită în capitolul 27 al textului-sursă, se suprapune perfect cu cea a lui Jonathan de la începutul romanului,[28] dar în textul-țintă, Van Helsing denaturează amintirea eroului, schimbând referința la sărutul vampiric cu una la o simplă îmbrățișare. Cât privește celelalte 6 ocurențe-lipsă ale lexemului, radiografierea romanului a relevat faptul că acestea au dispărut complet din traducerea Cioculescu-Verzea, cu tot cu pasajele în care figurau în original. Dintre ele, două corespund înțelesului (d.1), trei sensului (d.2) și două lui (a). Prin urmare, cu excepția acestor două din urmă ocurențe cu înțelesul (a) și cazului anterior cu sensul (e), toate celelalte șapte, înlocuite cu „a îmbrățișa" sau dispărute în întregime din textul-țintă, fac referire la un gest cu conotații erotice. Nu există însă dovezi care să sugereze că Cioculescu și Verzea au fost siliți într-un fel sau altul să edulcoreze ori să bowdlerizeze textul lui Stoker, semn că aceste substituții și omisiuni

se datorează fie anxietăților care au dominat primii ani ai României postdecembriste, fie fibrei lor morale.

Există însă indicii că aceste înlocuiri cu verbul „a îmbrățișa" ar putea fi produsul unei alte cauze. Analizând intrările aferente lui Cioculescu în *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România*, se observă faptul că toate celelalte tălmăciri care poartă semnătura sa sunt după autori francezi care au scris în limba franceză. Acest amănunt m-a determinat să explorez ipoteza potrivit căreia traducerea din 1990 a lui *Dracula* provine, de fapt, dintr-un intermediar francez. În acest sens, am urmărit cum tălmăcește Lucienne Molitor în traducerea lui *Dracula* pe care a publicat-o în 1963 construcția cvasipleonastică depistată în versiunea Cioculescu-Verzea. Am optat pentru traducerea lui Molitor în acest scop întrucât este cea care a fost reeditată de cele mai multe ori până în anul publicării versiunii Cioculescu-Verzea.

CIOCULESCU-VERZEA	MOLITOR
"Arthur se aplecă numaidecât s-o îmbrăţişeze [Lucy neînsufleţită]..."	"Arthur se pencha à nouveau pour l'embrasser..."
"Nu te-a uluit, nu te-a îngrozit faptul că nu i-am îngăduit lui Arthur să-şi îmbrăţişeze logodnica [Lucy neînsufleţită]..."	"N'avez-vous pas été étonné – scandalisé – quand j'ai empêché Arthur d'embrasser sa fiancée..."
"După ce am terminat de citit, Jonathan m-a cuprins în braţe şi m-a îmbrăţişat [Mina]..."	"Quand j'eus fini de lire, Jonathan me prit dans ses bras et m'embrassa..."
"[F]ulgii de zăpadă şi ceaţa au început să se învârtească, până când le-am zărit ca prin ceaţă pe acele femei care au vrut să-l îmbrăţişeze pe Jonathan..."	"Oui, la neige et le brouillard tournaient maintenant en rond jusqu'à me faire apercevoir dans l'ombre ces femmes qui, disait-il, l'auraient embrassé..."

Tabelul de mai sus reproduce tălmăcirea ei pentru expresia menționată anterior, dar și pentru celelalte cazuri în care „to kiss" este substituit de „a îmbrățișa". După cum bine reiese din el, textul-țintă produs de Molitor conține aceeași construcție cvasipleonastică, „me prit dans ses bras et m'embrassa", cu amendamentul că, în limba franceză, „embrasser" poate face referire și la actul sărutului,[37] pe când românescul „a îmbrățișa" nu acceptă această interpretare.[38] Ce se mai poate observa din reproducerile de mai sus este faptul că înlocuirea lui „to kiss" cu „embrasser" are loc și în celelalte trei ocurențe depistate în cadrul paralelei între original și traducerea Cioculescu-Verzea.

Anterior am menționat că există un caz în care cei doi traducători români substituie un verb dintr-un idiom-sursă cu „a săruta". Comparația între traducerea Cioculescu-Verzea și cea produsă de Molitor relevă faptul că cea din urmă face aceeași înlocuire. Mai exact, expresia „worship the ground" din replica „there are lots of girls about who would worship the very ground he trod on" care aparține a lui Lucy Westenra[39] este tradusă ca „ar săruta urmele"[40], respectiv „baiseraient le sol"[41] în cele două tălmăciri supuse analizei. Este drept, această similitudine poate fi pusă pe seama asemănării idiomatice între cele două limbi romanice-țintă, dar în cazul celorlalte patru ocurențe, coincidența este, cred eu, prea mare pentru a fi ignorată. Cu toate că aceste comparații între original, traducerea românească și potențialul intermediar francez nu explică motivul pentru care versiunea Cioculescu-Verzea omite pasaje în care „(to) kiss" are un substrat semantic sexual - traducătorii argumentează într-o notă că „prea puținele prescurtări efectuate (...) nu afectează pasaje, ci numai lungimi și repetiții care ar fi scăzut valoarea cărții în ochii cititorului contemporan" și că „la fel au procedat și traducătorii în alte limbi"[42] -, faptul că tălmăcirea lui Molitor și cea a celor doi traducători români se suprapun perfect în patru cazuri certe, avansând aceeași alterare a textului-sursă, indică posibilitatea ridicată ca prima traducere românească a lui *Dracula* să fi fost, de fapt, inspirată dintr-o versiune în limba franceză, una care, spre deosebire de cea a lui Cioculescu și Verzea, nu prezintă însă omisiuni.

Acesta ar putea constitui un răspuns convingător la întrebarea care vizează motivele pentru care versiunea Cioculescu-Verzea edulcorează, involuntar se pare, referințele cu tentă erotică din textul lui Stoker, dar dă naștere în același timp unor alte dileme cu privire la procesul de traducere al celei ce a fost până în 2020, timp de treizeci de ani, prima și singura tălmăcire în limba română a celui mai cunoscut roman a cărui acțiune este localizată în România. Probabil cea mai importantă întrebare vizează modul în care s-a realizat această traducere. Dan Costinaș, cel mai recent traducător al operei, menționează în prefață o secvență din memoriile lui Cioculescu în care co-traducătorul susține că el și Verzea și-au împărțit în mod egal romanul,[43] dar potrivit datelor din tabelele de mai sus, substituțiile au avut loc la zeci sau chiar sute de pagini distanță unele de celelalte, ceea ce pare să infirme această afirmație. Sperăm ca discuțiile critice la care va da curs noua tălmăcire a romanului să conducă și la analize traductologice care să răspundă acestei dileme.

Note:

1. Duncan Light, "When was Dracula first translated into Romanian?" *Journal of Dracula Studies* 11 (2009): 43.
2. Bram Stoker, *Dracula*, trad. Dan Costinaș (București: Editura Vellant, 2020), 7-8.
3. Light, "When was Dracula?", 42-43.
4. Barbu Cioculescu. "Istorie și literatură", *România Literară* (29 July 1971): 5.
5. Bram Stoker, *Dracula*, trad. Barbu Cioculescu și Ileana Verzea (București: Univers, 1990), 17.
6. Light, "When was Dracula?", 45.
7. Ibid., 44. Pentru perspectiva asupra literaturii fantasy/SF în perioada comunistă, vezi Mihai Iovănel, "Mobile Frontiers: Instrumentations of Paraliterature in Modern Romanian Literature (1878-2018)", *Transylvanian Review* XXVIII, Supplement no.1 (2019): 73-82 și Ștefan Baghiu, "The Functions of Socialist Realism: Translation of Genre Fiction in Communist Romania", *Primerjalna književnost* 42, no. 1 (2019): 119-132.
8. Light, "When was Dracula?", 45.
9. Mihai Iovănel, *Ideologiile literaturii în postcomunismul românesc* (București: Editura Muzeul Literaturii Române, 2017), 198.
10. Ioan Milea et al, *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România. 1990–2000* (Cluj-Napoca: Academia Română, 2017). http://inst-puscariu.ro/dcrt4.pdf.
11. Duncan Light, *The Dracula Dilemma: Tourism, Identity and the State in Romania* (London and New York: Routledge, 2016), 114.
12. Elizabeth Miller, "Coitus Interruptus: Sex, Bram Stoker, and Dracula", *Romanticism on the Net* 44 (2006): 1.
13. Bram Stoker, *Dracula* (Oxford and New York: Oxford University Press, 1983), 370.
14. Ibid., 58.
15. Ibid., 283, 364.
16. Ibid., 41.
17. Ibid., 109, 335, 352.
18. Ibid., 348.
19. Ibid., 283.
20. Ibid., 161.
21. Stoker, *Dracula*, trad. Cioculescu și Verzea, 207.
22. Stoker, *Dracula*, 165.
23. Stoker, *Dracula*, trad. Cioculescu și Verzea, 212.
24. Stoker, *Dracula*, 353
25. Stoker, *Dracula*, trad. Cioculescu și Verzea, 399.
26. Stoker, *Dracula*, 366.
27. Stoker, *Dracula*, trad. Cioculescu și Verzea, 413.
28. Stoker, *Dracula*, 37-38.
29. Stoker, *Dracula*, trad. Cioculescu și Verzea, 207.
30. Bram Stoker, *Dracula*, trad. Lucienne Molitor (Québec: La Bibliothèque électronique du Québec, [1963]), 358.
31. Stoker, *Dracula*, trad. Cioculescu și Verzea, 212.
32. Stoker, *Dracula*, trad. Molitor, 367.
33. Stoker, *Dracula*, trad. Cioculescu și Verzea, 399.
34. Stoker, *Dracula*, trad. Molitor, 756-757.
35. Stoker, *Dracula*, trad. Cioculescu și Verzea, 413.
36. Stoker, *Dracula*, trad. Molitor, 785.
37. *Larousse,* s.v. "Embrasser."
38. *Micul dicționar academic*, *ediția a II-a,* s.v. "Îmbrățișa."
39. Stoker, *Dracula*, 60.
40. Stoker, *Dracula*, trad. Cioculescu și Verzea, 103.
41. Stoker, *Dracula*, trad. Molitor, 150.
42. Stoker, *Dracula*, trad. Cioculescu și Verzea, 20.
43. Stoker, *Dracula*, trad. Costinaș, 9.

Bibliography:

Baghiu, Ștefan. "The Functions of Socialist Realism: Translation of Genre Fiction in Communist Romania." *Primerjalna književnost* 42, no. 1 (2019): 119-132.

Cioculescu, Barbu. "Istorie şi literatură" ["History and Literature"]. *România Literară* (29 July 1971): 5.

Iovănel, Mihai. *Ideologiile literaturii în postcomunismul românesc* [The Ideologies of Literature in the Romanian Postcommunism]. Bucharest: Editura Muzeul Literaturii Române, 2017.

Iovănel, Mihai. "Mobile Frontiers: Instrumentations of Paraliterature in Modern Romanian Literature (1878-2018)." *Transylvanian Review*, XXVIII, Supplement no. 1 (2019): 73-82.

Larousse, s.v. "Embrasser,", accessed Feb. 2, 2020, https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/embrasser/28656

Light, Duncan. "When was Dracula first translated into Romanian?." *Journal of Dracula Studies* 11 (2009): 42-49.

Light, Duncan. *The Dracula Dilemma: Tourism, Identity and the State in Romania*. London and New York: Routledge, 2016.

Micul dicționar academic, ediția a II-a [*The Little Academic Dictionary*, 2nd ed.], s.v. "Îmbrățișa,", accessed Feb. 2, 2020, https://dexonline.ro/definitie/%C3%AEmbr%C4%83%C8%9Bi%C8%99a

Milea, Ioan et al. *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România. 1990–2000*. Cluj-Napoca: Academia Română, 2017.

Miller, Elizabeth. "Coitus Interruptus: Sex, Bram Stoker, and Dracula." *Romanticism on the Net* 44 (2006): 1-24.

Stoker, Bram. *Dracula.* Oxford and New York: Oxford University Press, 1983.

Stoker, Bram. *Dracula*. Translated by Dan Costinaș. Bucharest: Editura Vellant, 2020.

Stoker, Bram. *Dracula*. Translated by Lucienne Molitor. Québec: La Bibliothèque électronique du Québec [1963].

Stoker, Bram. *Dracula*. Translated by Barbu Cioculescu and Ileana Verzea. Bucharest: Univers, 1990.